

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Widło (przewodniczący)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Grzegorz Żmij (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi G. S.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie III AUa [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 13 grudnia 2018 r.,

1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. III AUa [...] nastąpiła przewlekłość postępowania;

2. przyznaje skarżącemu – G. S. od Skarbu Państwa – Sądowi Apelacyjnego w [...] kwotę pieniężną w wysokości 3.500 (trzy tysiące pięćset) złotych;

3. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądowi Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego – G. S. kwotę 200,00 zł (dwieście) złotych tytułem opłaty od skargi;

4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądowi Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącego – G. S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

5. oddala skargę w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Skarżący, działając przez swojego pełnomocnika procesowego, pismem z 29 sierpnia 2018 r. wystąpił ze skargą na przewlekłość postępowania w sprawie prowadzonej przez Sąd Apelacyjny w [...], III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pod sygn. akt III AUa [...], domagając się:

1. stwierdzenia, że w zaskarżonej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. wydania zaleceń sądowi rozpoznającemu sprawę do podjęcia w wyznaczonym terminie postępowania zgodnie ze złożonym pozwem;
3. przyznania skarżącemu od Skarbu Państwa kwoty 20.000 (dwadzieścia tysięcy) złotych;
4. w przypadku uwzględnienia skargi o zwrot kosztów postępowania według norm przepisanych;
5. przeprowadzenia „dowodów z akt sprawy”.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że od wyroku Sądu Okręgowego w W. sygn. akt XIII U [...], z dnia 12 lipca 2016 r., doręczonego wraz z uzasadnieniem w dniu 27 września 2016 r. została w ustawowym terminie złożona przez skarżącego apelacja. Pierwszy termin rozprawy został wyznaczony na 4 września 2018 r. W uzasadnieniu skargi podniesiono również, że sprawa dotyczy odwołania od decyzji ZUS z dnia 30 września 2010 r. i toczy się w różnych instancjach blisko 8 lat.

Pełnomocnik skarżącego nadto wyraźnie wskazał, że zaskarża jedynie oczywistą, w swojej ocenie, przewlekłość przed Sądem Apelacyjnym w [...], dlatego też Sąd Najwyższy jest właściwy rzeczowo.

W dalszym ciągu skarżący powołał szereg tez orzeczeń Sądu Najwyższego (w sprawach III SPP 66/16, III SPP 8/15, III SPP 31/07, III SPP 34/05, III SPP 36/17) które w opinii skarżącego przemawiają za uznaniem skargi za uzasadnioną.

Nadto skarżący podkreślił, że sprawa dotyczy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, co oznacza, że przewlekłość postępowania może spowodować brak środków do życia i leczenia.

Skarżący powołał się dalej na orzecznictwo Sądu Najwyższego, gdzie podkreśla się, że sprawy tego typu powinny być rozpoznawane w sposób szczególnie sprawny (na powyższą tezę powołano postanowienie Sądu

Najwyższego w sprawie III SPP 154/05).

W konkluzji stwierdzono, że zdaniem skarżącego w rozpoznawanej sprawie nastąpiło szczególnie drastyczne naruszenie prawa do rozpoznania sprawy przez Sąd bez nieuzasadnionej zwłoki, gdy jednocześnie przedmiot sprawy sprawia, że krzywda moralna jest bardzo duża i dlatego żądanie wypłaty maksymalnej przewidzianej w ustawie kwoty pieniężnej w wysokości 20.000,00 zł jest w pełni uzasadnione.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] zgłosiła swój udział w toczącym się postępowaniu i wniosła o oddalenie skargi, gdyż w jej ocenie, brak jest podstaw do stwierdzenia przewlekłości w sprawie.

W odpowiedzi na skargę wskazano, że akta sprawy z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 1 lutego 2017 r. W dniu 3 lutego 2017 r. wpisano sprawę do rep. AUa i nadano jej sygn. III AUa [...], a także Przewodnicząca Wydziału III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zarządziła na podstawie § 43 ust. 9 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych pozostawienie sprawy do przydzielenia według planu sesji. Zarządzeniem z dnia 6 kwietnia 2018 r. wyznaczony został sędzia referent według kolejności wpływu. Termin rozprawy wyznaczono w dniu 21 maja 2018 r. na dzień 4 września 2018 r. o czym pełnomocnik skarżącego odwołującego został powiadomiony 29 maja 2018 r. W dniu 4 września 2018 r. zapadł wyrok oddalający apelację G. S..

Nadto Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] wskazała, iż w niniejszej sprawie oczekiwanie strony na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej było spowodowane okolicznościami o charakterze obiektywnym. Do Wydziału III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Apelacyjnego w [...] wpłynęło w wyniku zmian ustawowych do repertorium „Ua” i „Pa” na przestrzeni 2012 r. – 4.059 spraw, w 2013 r. – 4.290 sprawy, w 2014 r. – 2.748 spraw, w 2015 r. – 2.624 sprawy, w 2016 r. – 2.021 spraw, w 2017 r. – 2.452 sprawy, a do czerwca 2018 r. – 1499 spraw, przy czym pozostałość z lat ubiegłych na tę ostatnią datę wynosi 2.808 spraw. Sprawy są wyznaczane na terminy rozpraw według kolejności wpływu. Na poszczególne terminy rozpraw jest kierowanych minimum 15-18 spraw. W Wydziale II orzeka 13 sędziów apelacyjnych, w tym 9 sędziów w pełnym wymiarze, 2 sędziów w wymiarze ograniczonym o jedną sesję w miesiącu mniej i dwóch sędziów w wymiarze

ograniczony, o dwie sesje w miesiącu mniej, z uwagi na sprawowanie funkcji zarządczych i nadzorczych. Wydział jest wprawdzie wspomagany 3 sędziami okręgowymi na stałych delegacjach. W dalszym ciągu Prezes Sądu Apelacyjnego wskazała na liczne ograniczenia organizacyjno-kadrowe, które powodują sytuację, w której praktycznie niemożliwe jest wyznaczenie terminu rozprawy w sprawie niezwłocznie po dniu jej wpływu do Sądu Apelacyjnego w [...]. W opinii Prezes Sądu Apelacyjnego z tych też względów okres oczekiwania na skierowanie sprawy na termin rozprawy według kolejności wpływu przekracza 12 miesięcy.

Dalej wskazano orzeczenia Sądu Najwyższego (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120, z glosą C. Kłaka oraz z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16, LEX 2122413 postanowienie Sądu Najwyższego z 7 marca 2018 r., III SPP 12/18, BSN IPUSiSP 2018 nr 3, s. 8), w których przyjmuje się, że znamiona przewlekłości postępowania przypisuje się z reguły dopiero po kilkunastomiesięcznej (12-to) lub dłuższej beczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu rozprawy odwoławczej.

Prezes Sądu Apelacyjnego podkreśliła, że skarga została wniesiona 6 dni przed terminem rozprawy, po której nastąpiło zamknięcie rozprawy i wydanie prawomocnego wyroku, wobec czego trudno uznać, że wniesiona skarga miała na celu wyegzekwowanie podjęcia czynności przez Sąd Apelacyjny w [...], jaką jest wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej.

Konkludując, zdaniem Prezes Sądu Apelacyjnego wobec wyżej przytoczonych powodów w sprawie brak jest podstaw do stwierdzenia przewlekłości, a w konsekwencji do zasądzenia żądanej sumy pieniężnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga okazała się mieć uzasadnione podstawy.

Na wstępie rozważań dotyczących rozstrzyganej sprawy, należy wskazać, że w myśl art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez

nieuzasadnionej zwłoki (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 75); dalej jako ustawa o skardze na przewlekłość), ustawa ta reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu lub prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. Założonym przez ustawodawcę celem skargi jest przeciwdziałanie trwałej przewlekłości, zaś jej funkcją – spowodowanie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego. Służebną rolę pełni tu samo stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość), jak i możliwość zalecenia podjęcia przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, które jednak – co należy podkreślić – nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy (art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość), a także ewentualne przyznanie sumy pieniężnej jako wstępnej (tymczasowej) rekompensaty (art. 12 ust. 4 o skardze na przewlekłość). Zgodnie z art. 2 wyżej powołanej ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (ust. 1), przy czym dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (ust. 2 zd. 1).

Skarżąca domaga się stwierdzenia w pierwszej kolejności, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] pod sygn. akt III AUa [...] nastąpiło naruszenie prawa skarżącej do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Jak ustalono, akta sprawy z apelacją wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 2 lutego 2017 r. (k. 406). W dniu 3 lutego 2017 r. wpisano sprawę do odpowiedniego repertorium (k. 407), a także Z-ca Przewodniczącego Wydziału II Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zarządziła na podstawie § 43 ust. 9 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych pozostawienie sprawy do przydzielenia według planu sesji (k. 408). Kolejnej czynności w sprawie zmierzającej bezpośrednio do jej

rozstrzygnięcia, dokonano po upływie ponad roku - zarządzeniem z dnia 6 kwietnia 2018 r. wyznaczony został sędzia referent według kolejności wpływu (k. 414). Zarządzeniem z dnia 21 maja 2018 r. termin rozprawy apelacyjnej wyznaczono na dzień 4 września 2018 r. (k. 415).

Z powyższego wynika, że rozprawa apelacyjna została wyznaczona przez Sąd Apelacyjny po upływie 15 miesięcy od wpływu akt wraz z apelacją do tego Sądu. Choć ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę, to jednak w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z dnia 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, LEX nr 2056884, z dnia 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16, LEX nr 2122413, z dnia 7 marca 2017 r., III SPP 6/17, LEX nr 2261732 oraz z dnia 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, LEX nr 2456369). W niniejszej sprawie taki okres oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej został stanowczo przekroczony i z tego punktu widzenia istnieje podstawa do stwierdzenia przewlekłości.

Skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość, wnosi się w toku postępowania w sprawie (art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.). Nie stanowi jednak przeszkody dla merytorycznego rozpoznania skargi to, że postępowanie sądowe objęte skargą zakończyło się po wniesieniu skargi (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2008 r., III SPZP 1/07, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 205). Z powyższego wynika, że chociaż postępowanie przed Sądem Apelacyjnym zakończyło się w dniu 4 września 2018 r. (tego dnia odbyła się rozprawa odwoławcza, po zamknięciu której wydano prawomocne orzeczenie kończące postępowanie w sprawie – k. 424-427), to jednak skarga powoda podlega rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy, bowiem została złożona w dniu 31 sierpnia 2016 r., czyli jeszcze „w toku postępowania w sprawie”.

Znaczny wpływ spraw oraz niewystarczająca obsada sędziów orzekających, która pozwalałaby na osądzenie takiej liczby spraw, jak i inne kłopoty organizacyjne powołane w odpowiedzi na skargę nie wpływają na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę, wynikającej z niewyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej (por. zamiast wielu postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121). Duża liczba wpływających spraw przy znacząco ograniczonej obsadzie Wydziału może co najwyżej prowadzić do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest konsekwencją zaniedbań lub uchybień ze strony sądu drugiej instancji. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej, w tym zapewnienia optymalnej obsady kadrowej sądów odwoławczych (por. zamiast wielu postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120). Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi natomiast formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Stwierdzając przewlekłość postępowania przed Sądem drugiej instancji, Sąd Najwyższy zobowiązany był rozstrzygnąć o żądaniu skarżącego zasądzenia na jego rzecz kwoty 20.000 zł tytułem odszkodowania za stwierdzoną przewlekłość. Zasądzając na rzecz skarżącego kwotę 3.500 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, że zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państw na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ile etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się w październiku 2010 r., należało zasądzić kwotę 3.500 zł, to jest za każde z siedmiu zakończonych lat postępowania.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 i art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość oraz art. 8 ust. 2 tejże ustawy w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. i w związku z art. 391 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania skargowego (wynagrodzenie pełnomocnika w

wysokości 240 zł) i zwrocie opłaty od skargi (200 zł), orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w związku z art. 8 ust. 2 o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.) oraz art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.